

Մի զրուցէք (ինչպէս ձեր սովորութիւնն է ուրանալ և փախաւ սա տող երբ պատասխանն չունիք) թէ տառեր առասպել են՝ և ազխտաց պատմութիւնք , վասն զի Փարիզու արքեպիսկոպոս մը՝ Հայոց Երուսաղէմի և Կոստանդնուպոլսոյ յափշտակութեամբ Պատրիարքը բանտելէն չարչարելէն և բարոյապէս սղաննելէն վերջը , Փարիզու պէս մայրաքաղաքի մը մէջ քահանայ կը ձեռնադրէր : Առասպել ձեր գրութիւններն են , որ Մարիա Թաիէնի զիւանական պատմութենէն վերջը գեռ

ութիւն . ուրիշ կեանք մը կը մտնէին սնոր մէջ : Կամ թէ նոր աշխարհի կիւմայի մը և սովորութիւնն զանի կը յարմարցնէին . — Աշ Էրբէր : — Ի՞նչ էր ուրեմն : — Ճշմարիտը խօսեալով , շատ քիչ բան : Այս Երուսթաց միարամութիւնը զՔրիստոս առաջաւելով ուրիշ բան չէին ծածկեր : Բայց եթէ տնոր շարչարարները՝ տանջանքները և Փողոսթան : Այս քրիստոնէայք խաչը միայն կուրանային « Չարչարանաց Քրիստոսը խաչին վրայ ցուցնելու կամենան » (այս է բողոքականութեան ձեռք կարգինապաղ ժողովին և իննսկիւնտիս փ պապին) . Կամ թէ որ խաչը ի գործ ածելու աղ բլրան , զանի կուսքերուն տակ տակ ծաղկեցնելու մէջ ծածկած կը գնեն , այնպէս որ կուսքը հասարակաց պաշտելու ժամանակ՝ պաշտամունքը օրինաւորապէս այդ ծածկելուամբ նիւթին համարուի : Այսպիսի հնարադիտութեամբք անթիւ ժողովուրդք և ինքնաբարութիւնք փառակել կը կարծեն : Մարգարեանքու և գոհարներու երկրին մէջ այս բողոքական օտար մարդիկը հրաշք ընել կը կարծեն հոգիներ փառակելու համար՝ յաղթող Քրիստոս ցուցնելով Մոզ թագաւորներու ընծայելու մէջ , պահելով զՃշմարտութիւնը , և բանի մը բան յայտնելու համար վերջը՝ երբոր դարձը կատարեալ ըլլայ և մկրտութիւնը աւնաի : Այդ յիմար ծաղկէն՝ ուր կը մտնին , դարձնելու համար զերենք՝ պետք է հրովարտակ հրովարտակի վրայ , պատուիրանացիք պատուիրանագրի վրայ , կանգակ կանգակի վրայ : Թուգթերը բուական չեն , պետք է որ Պապութիւնը անձամբ վրայ հասնի : Գաղղոսի եկեղեցական մը՝ Կարդինալ Թաիէնի՝ կուգարկուի՝ այդ առանց խաչի՝ առանց Աւետարանի առանց չարչարանքի քրիստոնէութիւնը անձեկու համար , բայց հաղիւ հասած (Հնդկաստան) : Այսով թէ միարամութիւնը զներբանա նեւեղ կուտայ , և մարդք զարմանքն ու ցաւն կը մեռնի :

Միւսի՝ Ի յետի թիւ :

երէկ 1872 ին (1) անարամատ ըրաւ . թեամբ Աւետար Պատրիարքը կամաւոր ուխտաւոր և զրկուցեալ ապաշխարող կը սրտամէք աշխարհի :

ՅԵՐԵՆՑ

ԱՌՈՂՁԱԿԱՆ

(Շարունակութիւն . տես թիւ 5 :)

Ասոք իրենց ջերմացուցիչ , գրգռիչ եւ չափազանց անուցիչ ըրութեամբ մարդուն բնական եւ հանգարտ աճումը կը փութացնեն , զանազան կիրքեր , մանաւանդ ցանկութիւնը կը գրգռեն և շատ անգամ կենսական հիւթին ինքնիրեն հասուելուն առիթ կուտան , շատ անգամ ալ կը թեւադրեն զմարդ կրից բռնութեամբ ամեն տեսակ անվայել և աշորէն ուժիրներ գործել , որովք ինչպէս շատ անգամ ըսի , մարմնը կը տկարանայ և այնուհետեւ կենթարկի աւմեն տեսակ հիւանդութեանց եւ կը մատնուի տարածամ մահուան : Այս ամենուն առաջին առնելու և այս չար հետեւանքէն ազատ մնալու առաջին և գլխաւոր դեղն է երկիւղածութիւնը , ջերմեւանդն աղօթքն և ճշմարիտ աւկատարեալ պահք :

(1) « Աւետար Պատրիարքը 1705 ին աթոռէն « ձգուեցաւ և Տենեզու կղզին տքորուեցաւ : Բայց « անկէ փախչելով Գաղղոս գնաց և Մարտիրոս քահանայը Գարուշին կրօնաւորաց քով կաթուղիկէ եւ « կեղեցւոյ ծոցը՝ զգլխամբ մեռաւ » : (Եկեղեցական պատմութիւն . 2 . Ապրիլի Բաղարեանց , Էրես 400 , տպագրեալ 1872 :)

Այժմ ես կըլլեմ, և մեր բազմաթիւ Աստուածարեւոյ սուրբ Գրիգոր լուսաւորիչ առաքելաշնորհ Հայրապետը թող խօսի, թերեւս նորա երախտիբը շարժեց զձեզ և նորա հայրական խօսքերն համոզեն ձեր միտքը և իւր սիրտը յաղթահարե՛ ձեր կամքն ու կիբքերը :

— Գինին ու արքեպիսկոպիտներ, կըսէ, իմաստուն մարդիկներն ալ կ'ապականեն, հապա մտքով ու մարմնով անկոտարներուն համար ի՞նչ բանք :

— « Այս խրատաւ խօսքերը գինինն ու մէն զգուշացնելու համար է, որովհետեւ գինին աւելի կը յխմարեցնէ միտքը և գէտ ՚ի անառակութիւն կը դրդէ, մանաւանդ մանուկները, եւ մարմիններէն գիծութեան հասումը յառաջ կուգայ :

— « Ինչպէս որ ջուրը ոչ միայն երկիրը կը ջրէ հապա կը ողորդէ և կը վնասէ, ասանկ ալ բոլոր դարմանները (ուտելիք և խմելիք) . ինչպէս իւղը, մեղրը, գինին և ուրիշ ասանկ բաները նոյնպէս կը վնասեն. ջափովը սընունդ ու դարման է, իսկ չափէն աւելին տանջանք ու մահ :

— « Արգարութիւնը պէտք է աճեցնել սուրբ սիրով, և արատաւ աղից աղօթքով . իսկ պահքով ալ պէտք է ցամքեցնել գիծութեան անդուստ հասումը որ անդամներուն ապականութիւն է :

— « Աղբիւրներուն ջրերը և անձրեւայ կաթիլները զգալի կրակը կը մարեն, իսկ առ Աստուած եղած սէրը և ջերմեւանդն արտասուքը մեղաց կրակը կը մարէ. մարմնայ կամքը և ինքնին շոշափմամբ դորձած աղտեղի շարժմանց հասումը (գիծութիւնը) կը խափանէ, և ուրիշ անգամ անանկ դարձելի պիտը դործել չը տար, այլ մաքուր մտքով մաքրութիւն կը ստանայ. որպէս զի

անորբութեան համար սահմանաւոր սրտահասար չը գիտցած առուր և չը կարծած ժամու մէջ վերայ չը հասնի և այն չարութենէ յառաջ եկած վնասուց վրէժը չը լուծէ. քանզի սուրբ բու մէջ բնակող Տէրը սրբութիւն կը սիրէ, բայց անսուրբներուն համար կ'ըսէ, թէ Անոնց կրակը չը պիտի մուրի և անոնց որդը չը պիտի մեռնի և ամենուն առջեւ խոյստուակ պիտի լինի :

— « Մեղի ալ պահք դրուելցաւ, որ հագին ու մարմինը մեղքի յոժարեցնող անժուժկալութեան բոլոր վնասները կը խափանէ :

— « Պահքը գիծութեան պղծութիւնը կը շորցնէ, ինչպէս որ նեխած երկիրը չորութեամբ (ջուր չը տեսնալով) կը ցամքի, այսպէս ալ գիծութեան արտով նեխած անձը պահեցողութիւն սրբուելով անուշահոտ եւ սուրբ կը լինի : Պահքը, թշնամայն թեւադրութեամբ՝ այս ախտին կրակովը վառուող մանկանց ցանկութեան բորբոքը կ'արգիլէ :

— « Որովհետեւ անխտիր ուտել խմելը կրակով բորբոքելու պէս կը վառէ և կարծարծէ ցանկութեան բուցը, կրակը մարմինը կայրէ, սակայն միսն ու գինին ցանկութիւնը շարժելով հոգին կայրեն, արդ, թէ որ կրակը վառելու նիւթ չունենալով կը մուրի, ուրեմն ցանկութիւնն ալ պահեցողութեամբ կը շիջանի : Իսկ թէ որ մանկութիւնը առանց արգելքի ուտելու խմելու և զբօսանքի ետեւէ լինի թող չը յուսայ որ սրբութեամբ ողջախոհ պիտի կրնայ լինիլ, այլ որովայնամոլութեան ցանկութիւնը ախտին կրակը վրան կը թափէ և գոտծը կայրէ, եւ արտմոտութեան դատաստանը իրեն և իւր հետ հաղորդակից եղողներուն կը պատրաստէ : Այսբան պա-

տիժներ ունին որով այնամղներն տարբերցողները, որ միշտ անար մէջ կը յորատուեն եւ կ'ապականեն իրենց անձը այս ակտին տեսակ տեսակ զապ բութեամբը: Իսկ ձԵՄԱՐԻՏ ՊԱՀՔԸ հոգիէն ու մարմինէն կը հալածէ ամեն ցանկութիւն: . . . »: (Յաճախագոյնաճ):

Մեր բաղմերախտ իմաստուն Հայ բապտիստ այս ճշմարիտ և անհերքելի խօսքերը ոչ միայն ճշմարիտ պահոյց օգուտը կը բացատրեն և կ'ապացուցանեն, այլ նաեւ մեր մինչեւ ցարդ բաժնէրը կը հաստատուն: Եթէ այս ամենը գործադրելու նպատակաւ ուշի ուշով քննէք անոնց իմաստը եւ խօսքերուն զօրութիւնը համոզոնաբ, կը յուսամ որ ոչ ուրիշ յորդորի կարօտ չէք ըլլար և մեծ օգուտ կրնաք քաղել:

Ես գիտեմ, որ ձեզմէ շատերը ձեր նիհ սրութեան և անզօրութեան պատճառ կը համարէք առատ և պարարտ կերակրոց պակասութիւնը. բայց կը սխալիք. քանզի այդ ձեր կարծիքը կաշտող են հերքել այն աշխատասէր աղքատներն որք բոլոր տարւոյն չըմանին մէջ հազիւ թէ քիչ անգամ մին երես կը տեսնեն. իսկ մեծ մասամբ կերածնին հոց, ընդեղէն, մրգեղէն, կաթնեղէն ու բանջարեղէն է. նմանապէս գիւղացուց այն մեծ մասը, որք աշխատասէր եւ ժուժկալ են. նորա առողջ եւ իրենց որդիքը կայրաւ ու ժիր են: Իսկ դուք անոնցմէ լաւ սնունդ ունիք, այնու ամենայնիւ յաճախ հիւանդ և սկարէք. ուսկից յայտնի է, որ այդ չէ ձեր տկարութեան գլխաւոր պատճառը. այլ ձեզ սնուցանելու համար բարեբար Նախախնամութեան սահմանած կենսական աղբիւ հիւծը ձեր մէջ չը պահեն է: Ի՞նչ օգուտ պիտի տայ ձեզ շուայտութեամբ մի կողմէն ուսել խմել, երբ արտաքոյ կարգի զօրանալով միւս կողմէն յաճախակի անխոհեմ

մտաբար սպառէք ձեր սննդարար զօրութիւնը, որով կը մնայ միշտ նուազեալ: Իսկ եթէ խոհեմութեամբ վարուիք և տեղի չը տայք գիճութեան որ և իցէ կերպով հասուելուն, այն առտեն պարզ ու ստիպաւորանակ կերակուրներն ալ կարող են զձեզ խիստ կանոնաւոր կերպիւ սնուցանել, առողջ ու զօրաւոր մարմին կազմել եւ մտքերնիդ սուր պահել: « Բնութիւնը քիչով կը բաւականանայ. ցանկութիւնը բնաւ հերիք է չըսեր, քանզի որչափ աւելցնես, որչափ տաս, ցանկութիւնը չէ թէ կը մարի, այլ առաւել եւս կը զայրանայ »:

Դարձեալ, յաճախ պարարտ կերակուրներով և փափկութեամբ մեծցող մանուկը երբ չէ սովորած շատ անգամ իւր ակորձակը զապել եւ համբերել, մեծութեան հասակին մէջ օր կը գայ, որ նա չը կրնար դռնել իւր ցանկացած կերակուրները, որով թէ գժգոհ և անհանգիստ կը լինի, և թէ այն առտեն պարզ կերակուրները արդարեւ չեն կարող ըստ բաւականին սնուցանել, քանզի մարմինը առաւել սնուցիչ կերակուրներու վարժուած է: Ուրեմն ի մանկութենէ պէտք է սաւկաւ և պարզ կերակուրներով վարժեցընէք ձեր մարմինը որ թէ առողջ լինիք և թէ ի պատուհեղ հարկին կարողանաք համբերել:

Այս առթիւ չեմ գուրդայնակիսի բըժշկաց այն անխոհեմ հրահանգը, որ ամեն դէպքերու ենթակայ եղող մարդկութե վիճակը և հիւանդին սովորական կեանքը առանց նկատողութե առնելու՝ անսահմանաբար կը պատուիրեն մեղէն ուտել, գինի կամ օղի խմել, կամ ծուխ ծխել եւ կամ ուրիշ անսովոր բան մի գործածել, մանաւանդ տեղի վատ կ'ընեն, երբ ձեզ նման մանուկներու կը պատուիրեն, որով ձեր ա-

այդպէս թշուառութեան պատճառ
կը դառնան : Քանզի ինչպէս ուրիշ
անգամ ըսի , այս ամենը զձեզ դրոշ-
ուելով անխոհմտաբար կը ձգեն զձեզ
զանազան մեղաց մէջ , որոցմէ յառաջ
կը գայ ջղային տմեն տեսակ դժնգակ
ախտեր , զորոնցն իսկ ամենէն ծարտար
բժիշկն ալ չէ կարող խապառ բժշկել ,
այլ միայն կը դարմանէ առանց զձեզ
նոյն ախտին կեղեքիչ ճիւղաններէն բո-
լորովին ազատել կարենալու : Մար-
դասեր , գթած և առաքինի բժիշկը
նախ ամենէն ընտիր դեղ ու դարման՝
հիւանդութեան բուն պատճառը կը
տայ և անկէ կը զգուշացնէ հիւանդը ,
և ապա արտաքին դարմաններու կը
դիմէ . շատ անգամ հիւանդը իւր ախ-
տին պատճառէն հրաժարեցնելով ու-
րիշ դարմանի ալ կարօտութիւն չը
մտար : Ամենէն գէշ ու մարդկային ա-
ռողջութեան թշնամի են այն շահա-
մուլ բժիշկներն , որք կը պատուիրեն
անընդհատ , շարունակ մտեղէն ուտել
և ուրիշ անսովոր բաներ գործածել ,
քանզի այս կը նշանակէ որ դուք չա-
ռողջանայք և իրենք միշտ զձեզ դար-
մանեն : Եթէ պատուիրածը հիւան-
դութեան դեղ մի է , պէտք է որ ու-
րիշ գեղերու նման առողջանալէն վեր-
ջը դադարիք զայն գործածելէ : Քանի
որ ախտին պատճառը ձեր մէջն է ,
բնաւ ոչ դեղ ոչ դարման և ոչ ուրիշ
բան մի օգուտ չըներ , վերցուր ախտին
պատճառը , և ահա՛ վերուցած կը լի-
նիս ախտը , հապա ի՞նչ ըսենք այն բը-
ժիշկ անուան անարժան քանի մի հը-
րեշներուն , որք միտանակ վալաշտը
իւր մոլութենէն ետ կեցնելու և ա-
զատելու , աւելի առ այն կը յորդորեն
զանազան իմաստակութիւններ ընելով
և անարժան միջոցներ ցոյց տալով :

Եթէ ուշադիր մտօք և ձեր անձին
օգուտը ճանչալով հնազանդութեամբ

կարգօք և գործադրելու կոմք ունե-
նաք , կարծեմ զձեզ համոզելու համար
այսչափ խօսք հերիք է , տեսնէք ու-
րեմն երկրորդ դարմանն ու իւր օ-
գուանէրը :

Թ.

2. — Երկրազաճութեան հետ մեծ
կապալցու թիւն ունի շարունակ ՅԻՇԱ-
ՏԱԿԵԼ, ԿՐԻՑ ՈՒ ՄՈՂՈՒԹԵԱՆՑ ՉԱՐ
ՀԵՏԵԻԱՆՔԸ և զղուիլ անոնցմէ . յիշել
ՄԱՀԸ որ ամենուն կ'իշխէ և չը լու-
պասեր որ մեք պատրաստ գտնուինք ,
այլ անակնկալ ժամանակի մէջ կը հա-
նի մեր վերայ և մեր բոլոր խորհուրդ-
ները կը ջնջէ , ուրեմն յիշելով մահը՝
պէտք է միշտ մեղքերէ հեռանալով
և ազատ մնալով հակառակորդին ծա-
ռայութենէն պատրաստ գտնուինք :
Յիշել ՎԵՐՁԻՆ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ որ ար-
դարութեան օրինօք անհրաժեշտ կը
սպասէ մեզ՝ տրդար ու անաչառ դա-
տաւորի մը ձեռքը գատուելու և ա-
մեն մէկն իւր գործոց համեմատ յա-
ւիտենական վարձք կամ ոգաւիժ ըս-
տանալու :

Մեղքի և մոլութենէ հրաժարելու
համար ջերմեռանդն զլլմամբ այս յի-
շատակները մեծ օգուտ կը մատակա-
րարեն : Մեղքի հետեւանաց , մեղքէն
յառաջ եկած վնասներուն վերայ տը-
գէն բաւականի չափ խօսեցայ հիմա
ձեզ կը մնայ անոնց վերայ խորհիլ եւ
տեսնել թէ այդչափ վնասներով լե-
ցուն գործի մը շարութիւնը հասկնա-
լէն վերջը նորէն զայն գործելը սրչափ
անմոռութիւն և յիմարութիւն է . երբ
դուք այս վնասներն իմօք առնուք ,
միշտ սոսկալով զանոնք յիշէք , հար-
կաւ պէտք է զգուշանայք եւ հեռա-

նաք անոնցմէ . եթէ ձեր բանական
դատողութիւնը այսպէս չընէ , այն ա-
տեն անբան կենդանիներն զձեզ պիտի
յանդիմանեն եւ դուք բանականու-
թեան մեծ պատիւը կորուսանելով ա-
նոնցմէ ստորին պիտի սեպուիք . քան-
զի անբան կենդանիներն անգամ իրենց
փոանգաւոր եղած բաներէն կը զգու-
շանան , միանգամ իրենց վնասուած
բանէն կամ տեղէն սարսափով կը հե-
ռանան . միթէ դուք անոնցմէ աւելի
վաթմար լինելը , անարգ սեպուիլը
յանձնառու կ'ըլլա՞ք , շարունակ խնա-
լով այն փոանգաց մէջ , որոց վնասը
ճանցաք եւ գիտցաք : Յիշել յանցան-
քը զըմամբ եւ ցաւելով՝ նշան է
որ ուրիշ անգամ զայն գործելէ ըզ-
գուշանալ կուղէք . իսկ ընդհակառա-
կըն առաջին անգամ գործած յան-
ցանքը մոռացողը կամ յանցանքն յի-
շելով զուարճութիւն զգացողը կը ըս-
կըսի նորէն կրկին եւ կրկին յանցանք
գործել , եւ ասոր համար է որ ուղ-
ղուիլը դժուարին եւ երբեմն ալ անհը-
նարին կը լինի , ուրեմն նորէն չը մե-
ղանէլու համար պարտաւոր է մարդ
յանցանքին գէշութիւնը ճանչնայ եւ
միշտ զայն յիշէ զըռանօք եւ ցաւօք .
նոսե ուրիշներուն վերայ տեսած պա-
կասութիւններն ալ պէտք է ատէ ,
պժգայ անոնցմէ եւ երկիւղիւ հեռա-
նայ . ինչու որ ուրիշներուն սխալան-
քովն ալ պէտք եմք շոկուիլ . սոգասե-
լու չեմք որ ամեն սխալմունք մեր գըլ-
խէն անցնի որ խրատուինք :

Այս կարգին մէջ հարկ կը համա-
րիմ յիշել նաեւ անկեղծ խոստովանու-
թիւնը , որ մեծ օգուտ կ'ընէ չը մե-
ղանէլու : Մեծ պարտք մի է մեզ
ճշմարիտ խոստովանութիւնը . բայց
խոստովանիլ պէտք է այնպիսի մէկուն ,
որ կարող լինի զմեզ ազատել մեր ցա-
ւէն , խրատել եւ զգուշացնել մեր վը-

տանգաւոր ընթացքէն եւ առաջնոր-
դել զմեզ ի բարութիւն եւ ի սրբու-
թիւն : Շատ անգամ անխոհիմ եւ
տգէտ մարդկան պատմելով մեր յան-
ցանքը կարող եմք ալ աւելի վնա-
սուիլ , եւ մեր սխալանոց մէջ հառ-
տատուիլ :

Իրաւ որ « Յանցանքը խոստովանի-
լը գեղեցիկ առաքինութիւն է » . բայց
ոչ թէ ըբութեամբ խեղկատակու-
թեամբ եւ յանցանքին վերայ յօժա-
րամիտ լինելով . այլ պատկառանք ,
ամօթխածութեամբ , ցաւելով , սրբ-
տանց զըջալով , ուղղուելով եւ ուրիշ
անգամ յանցանք չը գործելու հառ-
տատ առաջադրութեամբ պէտք է լի-
նի խոստովանութիւնը : Ասոր համար
է որ Իմաստունը կ'ըսէ . « Մեղքդ քա-
ւելու համար առանց արտմութեան
մի կենար . մեղք մեղքի վերայ մի ա-
ւելցնէր՝ ըսելով թէ Տիրոջ գթու-
թիւնը մեծ է : Տիրոջ դառնալդ մի
ուշացնէր եւ օրէ օր մի ձգէր , ինչու
որ նորա բարկութիւնը յանկարծակի
կուգայ : Բնաւ ոչ մի կերպով ճշմար-
տութեան դէմ մի խօսիր . քու տգի-
տութեանդ եւ ստութեանդ համար
աւելիր ու չէ թէ մեղքդ խոստովա-
նելու համար , քու անձիդ համար
ճշմարիտն ըսելու մի ամաչէր . ինչու
որ ամօթ կայ որ մեղք կը բերէ , ա-
մօթ ալ կայ որ շնորհք ու փառք կը
բերէ , դու զբեզ մի արդարացներ
Աստուծոյ առջեւ , ինչու որ մարդկան
սիրտը ճանչցողն Ինքն է » :

Արդէն յանցանքը խոստովանելուն
ընութիւնն այն է , որ կը նշանակէ ցա-
ւիլ ըրածին վերայ եւ ալ չընել խոս-
տանալ . այս պատճառաւ է որ մեղի
դէմ յանցանք գործողն ալ երբ իւր
ըրածին պակասութիւնը ճանչնալով
կը խոստովանի եւ ներումն կը խնդրէ ,
օրտերնիս կը քաղցրանայ եւ կը ներենք :

վասն զի կը համոզուինք որ այլ եւս չը պիտի մեղանչէ : Ըսել է որ անկեղծ խոստովանութեան հետ կ'ապուած է արտիփոխութիւնը և նորոգութիւն, որով անցեալ յանցանքները կը զղջայ և կը հրաժարի անոնցմէ և կ'առաջագրէ վերստին չը մեղանչել :

Մահուան յիշատակը միշտ մեր մտայ մէջ ունենալը չը մեղանչելու որոտնառ է . վասն զի մահը մեր բոլոր գործոց և հեշտութեանց վախճանն է . մահը անհրաժեշտ է մեզ որով կը փոխադրուինք այս անցաւոր կեանքէն դէպ ի յաւիտենական կեանքը , ուր ամեն բան վերջ չունի : Արդ եթէ մեզայ ճանքով հոն անցնինք , որ թշուառութեան տանող ճանապարհն է , յաւիտենական , վերջ չունեցող թշուառութեան պիտի մտնուինք . իսկ եթէ սրբութեան ու մարգարութեան ճանքով գերեզմանէն անդին անցնինք , որ յերջանկութիւն տանող ճանապարհն է , յաւիտենականապէս երջանիկ պիտի լինինք . ուրեմն յիշելով մահը՝ յիշած կը լինինք մեր մեղքը և մեր յաւիտենական կեանքը եւ եթէ մեր բանականութիւնը արթուն է , անշուշտ այս յիշատակութեամբ պիտի պատրաստենք մեր անձը որ արժանի ըլլանք երջանիկ կենաց . պիտի սրտորաստուինք ըստ ամենայնի անանկ՝ որ երկիւղ կամ նոր սրտորաստութեան հոգ մը չունենանք մահուան հասած վայրկեանին . այլ մեր այս ճանապարհորդութեան ամեն պատրաստութիւնն ունեցած ըլլանք . առաքինութեամբ և սրբութեամբ ճշխանալով բնաւ բանի մը կարօտութիւն չունենանք :

(Շարունակելու)

ԱՌ ԶԱՄՈՒՌՔԵԱՆ

Վարդացիներ ձեր գրածը Հայրենիք մէջ եւս ահաւաստիկ համառօտիւ կը պատասխանեմք :

Մեր գրածը ըստ ձեր ասութեան հիմ չալար հիմ քաշուլ չալար տեսակէն է եղեր . ինչ որ ձեզ ըսել վայել էր , մեզ կ'ասէք . հոգ չէ , զի այդ՝ փաստ չունեցողներու համար բնական է : Թէ մեր և թէ՛ ձեր գրածներն հրապարակի վերայ կեցած են . որջամիտ ընթերցողը կարող է դատաստան առնել մեր՝ թէ՛ ձեր գրածներն հիմ չալար հիմ քաշուլ չալար տեսակէն է : Բուն խնդիրն էր (ձեր կողմէն եղած) Նիկիոյ Ե . Ժողովը Տիեզերական ժողով է , մեր ի պատասխանի ասած էինք թէ՛ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ համար Ե . Տիեզերական ժողով չը կայ . նա միայն երբեք Տիեզերական ժողով կ'ընդունի : Դուք փոխանակ ձեր ըսածը հիմնաւոր փաստերով հաստատելու , ելաք առանց փաստի և առանց ասպացոյցի պնդելիք թէ Հայոց Եկեղեցւոյն համար Ե . Տիեզերական ժողով է Նիկիոյ ժողովը և Յայսմաուրբէն նշանակութիւն չունեցող ինքնահնար վկայութիւն բերիք , եւ որպէս զի խնդիրն ծածկէք , Քաղկեդոնի ժողով մի մէջ ձգեցիք և անոր դաւանութեան վերայ մեզ հարցում ուղղելիք առանց յիշելու ի վաղ ժամանակաց Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Քաղկեդոնի մասին տուած վճիռը և առանց Նիկիոյ Ե . Ժողովոյ մասին մեր գրածին պատասխանելու : Դուք որչափ ալ խոյս տալ ուղէք բուն խնդրէն , մեր դարձեալ հոն դառնալով մեր ասածը կ'երեքնենք թէ՛ մեր Եկեղեցւոյ համար բաց ի երբեք Տիեզերական Ս . Ժողովներէն ուրիշ Տիեզերական մը չը կայ , և թէ Նիկիոյ Ե . Ժողովը Տիեզերա-